

Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema

Tarpdisciplininio meno sritis

Ekspertinio vertinimo ataskaita

Ši ataskaita yra tyrimo *Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas. Tarpdisciplininio meno sritis*, vykdomo siekiant sukurti Kultūros ir meno projektų ir procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemą (SAMS), dalis.

Parengė Ernestas Parulskis, dr. Giedrius Gulbinas

Ataskaita parengta vykdant projektą „Kultūrinės plėtros projektų ir procesų valdymo, stebėsenos ir analizės sistemos sukūrimas ir išbandymas“.

Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo lėšų (Projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0033).

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorių išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

Turinys

Ataskaita	4
1. Tarpdisciplininio meno srities plėtra ir jos vertinimas.....	4
2. Tarpdisciplininio meno srities projektas ir jo vertinimas	18
3. Literatūra ir šaltiniai	25
Santrauka	27
Tarpdisciplininio meno srities apibrėžimas	27
Tarpdisciplininio meno srities veiklų sąrašas	27
Tarpdisciplininio meno srities produktų ir paslaugų sąrašas	28
Tarpdisciplininio meno srities raidos apibrėžimas	29
Tarpdisciplininio meno srities projekto apibrėžimas.....	30
Tarpdisciplininio meno srities raidos vertinimo kriterijai	30
Tarpdisciplininio meno srities raidos rodikliai	31
Tarpdisciplininio meno srities projekto vertinimo kriterijai.....	32
Tarpdisciplininio meno srities projekto rodikliai.....	33

Ataskaita

1. Tarpdisciplininio meno srities plėtra ir jos vertinimas

1.1. Tarpdisciplininio meno srities sampratos teorinės ir politinės prielaidos

Tarpdisciplininį meną traktuojant kaip dailės srities šaką (postmoderni dailė, postmodernus menas, šiuolaikinis menas, šiuolaikinė dailė), apibendrinant galima išskirti dvi pagrindines srities raidą nuo XX a. pabaigos veikusias aplinkybes:

1. **Vertybinės.** XX a. pabaigos reformistinės nuotaikos – noras atnaujinti meninę kalbą bei siekis integruotis į globalius dailės gyvenimo procesus. Šiai grupei priskirtinos aplinkybės nagrinėtinos **teoriniu** požiūriu, o jų analizė leidžia apibrėžti tarpdisciplininio meno sampratą ir pagrindinius kūrybinės raiškos principus.
2. **Istorinės prielaidos.** Tarpdisciplininio meno raida Lietuvoje yra istoriškai susijusi ir su politiniais XX a. pabaigos įvykiais – Lietuvos nepriklausomybe, demokratijos įtvirtinimu, kurie lėmė struktūrinius pokyčius visuomenėje, taip pat veikė ir menininkų laikyseną bei politinius sprendimus. Šio laikotarpio srities institucinės raidos ir dailės srities dotacijų apžvalga leidžia tiksliau suprasti tarpdisciplininio meno srities formavimosi aplinkybes ir tikslus.

Teorinės sampratos prielaidos. Apibendrinant Lietuvos ir užsienio dailės kritikų bei istorikų (Dovilė Tumpytė¹, Laima Kreivytė², Kęstutis Šapoka, Skaidra Trilupaitytė, Birutė Pankūnaitė³, Danutė Gambickaitė⁴, Vytautas Michelkevičius⁵, Hal Foster, Benjamin H. D. Buchloh, Rosalind Epstein Krauss, Grant Kester, Gwyneth Shanks) pasisakymus, menotyrinius tekstus ir net bandymus apibrėžti tarpdisciplininio meno sąvoką, išskirtini du pagrindiniai probleminiai aspektai, į kuriuos būtina atsižvelgti siekiant apibrėžti sąvokos turinį:

1. Sąvokos *tarpdiscipliniškumas* ir *tarpdisciplininis menas* menotyroje, tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, vartojamos bent dviem prasmėmis – siaurąja ir plačiąja.

1 Tumpytė Dovilė, „Aktualiojo meno raktazodžiai: tarpdiscipliniškumas, medijos ir reliacinė estetika“, in: *Balsas*.cc, 2005 10 17, interaktyvus: <http://balsas.cc/aktualiojo-meno-raktazodziai/>.

2 Kreivytė Laima, „Instrukcija: tarpdisciplininis menas“, in: *7 meno dienos*, Nr. 935 (13), 2011 04 01, interaktyvus: http://archyvas.7md.lt/lt/2011-04-01/tarp_disciplinu/instrukcija_tarpdisciplininis_menas.html;

3 Pankūnaitė Birutė, „Ką slepia terminai. LTMKS paroda „Tarpdiscipliniškumo kapinynuos(2)“ Jono Meko vizualiųjų menų centre“, in: *7 meno dienos*, 2013 11 01, Nr. 40 (1054), https://www.7md.lt/tarp_disciplinu/2013-11-01/Ka-slepia-terminai;

4 Gambickaitė Danutė, „Tarpdiscipliniškumo kapinynuos“, in: *7 meno dienos*, Nr.17 (939), 2011 04 29, interaktyvus: http://archyvas.7md.lt/lt/2011-04-29/tarp_disciplinu/tarpdiscipliniskumo_kapinynuos.html.

5 Vytautas Michelkevičius, „Tarpdisciplininis menas“, in: Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2016 06 03, <https://www.vle.lt/Straipsnis/tarpdisciplininis-menas-94114>.

2. Lietuvoje tarpdisciplininio meno sampratos raida buvo veikiamą ne tik meno teorijos, bet ir XX a. pabaigos procesų kultūroje ir visuomenėje. Todėl ši sąvoka ne tik nurodo meno kūrinių kokybines ypatybes, bet yra ir istorinis bei politinis reiškinys (Šapoka, Trilupaitytė). Todėl siekiant apibrėžti srities sampratą būtina atsižvelgti ir į istorinį kontekstą.

Kaip pažymi JAV meno istorikas, teoretikas ir kritikas H. Fosteris⁶, po Antrojo pasaulinio karo dailėje tarpdiscipliniškumas buvo gana matomas reiškinys, kuris traktuotinas kaip dailininkų siekis peržengti skirtingų dailės technikų, raiškos būdų ir meno rūšių ribas (nusistovėjusius kanonus ir konvencijas dailėje) bei kaip priešinimasis modernizmo įtvirtintai dailės artikuliacijai remiantis konkrečiau raiškos būdo (tapybos, grafikos, skulptūros) ypatybių kuriamoms juslinėms patirtims, pvz., kai tapybos kūrinio kokybė ir reikšmė yra apibūdinama remiantis tapybos darbo raiškos elementų lyginamąja analize su kitų tapybos darbų raiškos ypatybėmis, t. y. laikantis griežtos skirties ir hierarchijos ne tik tarp skirtingų meno rūšių, bet ir tarp technikų bei žanrų. Anot H. Fosterio, pokario dailėje toks priešinimasis tradicinei meninei raiškai ar siekiui pakeisti ją iš esmės rėmėsi XX a. pirmos pusės istorinio avangardo (dada, siurrealizmo ar konstruktyvizmo) palikimu ir charakteringiausiai išreikštas Johno Cageo, Roberto Rauschenbergo kūryboje, situacionistų veikloje, įvairiose meninėse praktikose, susijusiose su asambliažu, hepeningais, invairomentalais, *Fluxus* judėjimu, minimalizmu, performansais, video ir kt. Tačiau nuo 7 dešimtmečio pabaigos Europos ir JAV dailėje imasi rasti kūrinių, kuriems impulsą davė, anot H. Fosterio⁷ ir B. Buchloh⁸, jėgos, anksčiau neregūrusios kritinėje dailės savivokoje. Būtina pažymėti, kad 7 ir 8 dešimtmečių sandūra yra reikšminga ne tik dailei, arba, tiksliau, reikšminga dailei tiek, kiek ji buvo platesnio kultūrinio bei intelektualinio sąjūdžio, kuris, kaip pažymi K. Šapoka,⁹ dar įvardijamas kaip *kultūrinis posūkis, dalimi. Kultūrinis posūkis* visų pirma siejamas su postmoderniomis teorijomis, kurios reikšmingai paveikė socialinių ir humanitarinių mokslų minties trajektorijas. Antra, su *kultūriniu posūkiu* taip pat susijusi ir tarpdiscipliniškumo samprata. Tačiau, visų pirma, *kultūrinio posūkio* sąvoka vartojama nusakyti transformacijas socialinėse teorijose, kurios susijusios su filosofų atsigręžimu į kultūrą kaip į pagrindinį socialinės analizės objektą (iki tol pagrindiniu socialinės analizės objektu buvo ekonomika). Dar XX a. pradžioje pirmieji tai padarė neomarksistai Antonio Gramscis ir Gyorgy'as Lukacas, kuriems tarpukariu ir po karo antrino ir kaip *kritinę teoriją* plėtojo su Frankfurto socialinių tyrimų institutu susiję mąstytojai – Maxas Horkheimeris, Theodoras Adorno'as, Herbertas Marcuseas ir kt. Pastarųjų veikla reikšminga ne tik socialinės teorijos kontekste, bet ir dėl jų plėtoto tarpdisciplininio požiūrio – socialinei kultūros analizei jie aktyviai taikė marksizmo teorijos ir psichoanalizės idėjų sintezę¹⁰. Tačiau XX a. pirmos pusės atsigręžimas į kultūrą socialinėje teorijoje išliko nišiniu požiūriu, kurį plėtojo siauras su neomarksistine mintimi siejamų mąstytojų ratas. O tai, kas vadinama *kultūriniu posūkiu*, iš esmės susiformavo jau XX a. antroje pusėje ir yra siejama su postmodernių socialinių teorijų iškilimu.

6 Hal Foster, "1992", in: *Art Since 1990: Modernism, Antimodernism, Postmodernism*, authors Hal Foster, Rosalind E. Krauss, Benjamin H. D. Buchloh, Yve-Alain Bois, Thames and Hudson, 2011, p. 625.

7 *Ibid.*

8 Benjamin H.D. Buchloh, *Neo-Avantgarde and Culture Industry, Essays on European and American Art from 1955 to 1975*, The MIT Press, 2003, p. xxi.

9 Šapoka Kęstutis, "Keletas pastabų apie tarpdisciplininį meną", in: *Naujasis židinys-Aidai*, 2010, Nr. 9–10, p. 334.

10 Vylius Leonavičius, "Neomarksizmas ir kritinė teorija", in: *Sociologijos teorijos*, sud. Vylius Leonavičius, Zenonas Norkus, Artūras Tereškinas, VDU, 2005, p. 255.

Kaip pažymi A. Tereškinas, skirtingai nuo ankstesnių socialinių teorijų, postmoderniose teorijose ne tik prioretizuojama kultūra ir filosofija, bet ir „siekia[ma] ištrinti ribas tarp skirtingų akademinų disciplinų – filosofijos, socialinės teorijos, ekonomikos, literatūros. Postmodernūs teoretikai eklektiškai jungia sociologinę analizę, literatūrinius ir kultūrinius skaitymus, istorines teorijas ir filosofinę mintį“¹¹.

Atsigręžimas į kultūrą bei skirtingų disciplinų, atsižvelgiant į individualius autorius (lingvistinių teorijų, psichoanalizės, marksizmo, istorinės analizės ir kt.), siejimas ne tik transformavo sociologiją, bet ir atvėrė naujas kultūros interpretavimo galimybes. Tai savo ruožtu paskatino kultūros tyrinėtojus ir pačius menininkus atsigręžti į socialines teorijas bei kompleksinio / tarpdisciplininio požiūrio susiformavimą tiek pačioje dailėje, tiek dailėtyroje. Nuo XX a. 8 dešimtmečio dailėtyroje ima įsitvirtinti socialinės meno istorijos dailėtyros metodas, kuris žymėjo perėjimą nuo aprašomojo pobūdžio formų analizės prie konteksto analizės. Šiuolaikinėje dailėje tai pasireiškė išaugusiu savirefleksyvumu bei dėmesiu meno praktiką konstruojančioms žinojimo sritims, t. y. tai, kas esamu momentu apibrėžia meno gamybos, sklaidos ir suvokimo sampratą¹². Tad šiuolaikinių menininkų kūrybinės pastangos buvo nukreiptos ne tiek į raiškos būdų galimybių tyrinėjimą, kiek į meno sampratos ir vaidmens bei meno suvokimo galimybių aiškinimąsi. Tokiu būdu menininkai priartėjo prie antropologinio tyrimo principų, kurie, anot H. Fosterio, susišaukė su postmodernių menininkų kūrybiniais interesais ir šiuolaikiniame mene ypač išryškėjo XX a. 10 dešimtmečio pradžioje¹³. Tam, anot dailės istoriko, buvo keletas priežasčių: pirma, antropologijos disciplinos pagrindinis tyrimų objektas yra kultūra; antra, antropologija savo pobūdžiu yra iš principo kontekstuali; trečia, jai būdingas tarpdiscipliniškumas; ketvirta, antropologija tyrinėja *Kitą* kaip kategoriją; penkta, antropologija skatina kritiškai vertinti save kaip objektyvų / nešališką tyrėją¹⁴.

Kalbėdamas apie tarpdiscipliniškumą H. Fosteris pažymi¹⁵, kad tarpdiscipliniškumas mene dažnai siejamas su skirtingų medijų ir meno rūšių siejimu, kuris buvo būdingas tiek istoriniam avangardui (Dada, siurrealizmas, konstruktyvizmas), tiek 6–7 dešimtmečių dailininkų praktikomis (Johno Cage'o, Roberto Raushenbergo kūryba, situacionizmas, *Fluxus*, neokonkretizmas, minimalizmas, performanso menas, video ir kt.) ir kuris kaip politinis veiksmas yra nukreiptas prieš tradicinę raišką ir juslinį meno suvokimą. Tačiau, anot dailės istoriko, toks požiūris neapima reiškinių, kurie buvo daug svarbesni tarpdisciplininio meno sampratos raidai nuo 7 dešimtmečio pabaigos. Tuo metu menininkai imasi į savo kūrybą integruoti politinę institucijų kritiką ir socialinių protestų (daugiausia tai studentų teisių, feminizmo, žmogaus teisių, pacifizmo ir kt.) idėjas, derina skirtingus raiškos būdus ir medijas, kėsina į hierarchinę kultūros sampratą (siedami aukštosios ir populiariosios kultūros formas). Nuo 9 dešimtmečio progresyvių menininkų tarpdisciplininėse praktikose išryškėja dėmesys postmodernioms idėjoms, t. y. abejonė viskuo, kas yra savaime suprantama, aišku ir nekvestionuotina, o nuo 10 dešimtmečio menininkai į savo kūrybines praktikas

11 Artūras Tereškinas, *Postmodernios teorijos*, in: *Sociologijos teorijos*, sud. Vylius Leonavičius, Zenonas Norkus, Artūras Tereškinas, VDU, 2005, p. 355.

12 Giedrius Gulbinas, *Socialinės kritikos kaita Lietuvos šiuolaikiniame mene XX–XXI a. sandūroje: ideologinės ir epistemologinės implikacijos*, VDA, 2018, p. 15.

13 Hal Foster, 1992, in: *Art Since 1990: Modernism, Antimodernism, Postmodernism*, authors Hal Foster, Rosalind E. Krauss, Benjamin H. D. Buchloh, Yve-Alain Bois, Thames and Hudson, 2011, p. 625.

14 *Ibid.*

15 *Ibid.*, p. 627

įtraukia ir tuo metu plačiai nagrinėjamas postkolonializmo idėjas. Kvestionuojamos binarinės kategorijos, kaip Pirmasis ir Trečiasis pasauliai, Rytai ir Vakarai, centras ir periferija bei kt.

Kaip pažymi H. Fosteris, nuo 9 dešimtmečio tarpdisciplininiam mene išryškėjo dvi pagrindinės kryptys – kalbinio ženklo analizė bei kultūros procesų analizė. Pastarosios atitinkamai sietinos su lingvistine analize ir kultūros antropologijos metodologija, kurias skirtingi menininkai ir kritikai atskirai taikė kūrybos analizei ar pačios kūrybos tekstiniam pagrindimui.

Lyginant lietuvišką kontekstą, kuriame pradėjo formuotis tarpdisciplininio meno užuomazgos, būtina pažymėti, kad jis iš esmės skiriasi nuo procesų Vakarų Europoje ir JAV. XX a. pabaiga Lietuvos valstybės gyvenime yra labai dinamiškas laikotarpis, paženklintas plataus masto politinių ir struktūrinių permainų – perėjimo iš autoritarizmo į demokratiją, nuo planinės ekonomikos į rinkos ekonomiką, visuomeninio gyvenimo decentralizacijos. Tai keitė situaciją Lietuvos kultūriniame gyvenime.

Dėl sovietinių laikotarpiu vykdytos izoliacinės politikos ir visų veiklų centralizacijos bei kontrolės Lietuvos kultūros srities, kaip ir kitų sričių atstovų, ryšiai su Vakarais buvo stipriai apriboti, o vieši procesai reglamentuoti, tad dailės gyvenimas ir raida iš esmės vyko izoliuoti nuo demokratinio pasaulio dailėje vykusių procesų po Antrojo pasaulinio karo iki pat XX a. 9 dešimtmečio pabaigos. Dailės samprata sovietmečio Lietuvoje rėmėsi dar tarpukario Lietuvos moderniojo meno paradigma, kurios santykis su istoriniu avangardu buvo labai ribotas. Todėl atkūrus nepriklausomybę ir kultūrinę komunikaciją su demokratinio pasauliu kontrastas tarp to, kas buvo čia, Lietuvos dailėje, ir tarp to, kas vyko ten, buvo milžiniškas. Tai neabejotinai prisidėjo prie kartų konflikto eskalacijos, kai jaunoji karta principingai atmetė tradicinę dailę ir su ja siejamus raiškos būdus kaip pasenusius ir neaktualius bei ėmėsi intensyviai mokytis tarptautinės šiuolaikinės dailės kalbos. Antra, atkūrus nepriklausomybę, įvyko kultūros sektoriaus decentralizacija, greta jau egzistavusių institucijų – Lietuvos dailininkų sąjungos, Vilniaus dailės akademijos ir Lietuvos dailės muziejaus – ėmėsi rasti naujos. 1992 m. Dailės parodų rūmai pervadinami į Šiuolaikinio meno centrą, 1993 m. atidaroma Atviros Lietuvos fondo programa Soroso šiuolaikinio meno centras ir Gedimino Urbono įkurta „Jutempus tarpdisciplininiai meno projektai“. Iš dailės pirmų dviejų institucijų vykdoma parodų politika lėmė, kad šiuolaikinis menas tapo bendrine sąvoka, kuria buvo įvardijamos visos meninės praktikos, išėinančios už tradicinės dailės raiškos ribų. Tačiau žodžiu *šiuolaikinis* visų pirma apibrėžiamas santykis su istoriniu menu, o santykis su modernizmu lieka neapibrėžtas, nors tai svarbi tarpdisciplininio meno savivokos dalis. Panašiai atsitiko ir su postmodernizmo sąvoka, kuri komplikavosi dar 10 dešimtmečio pradžioje, nesant aiškių teorinių gairių bei dėl pačios postmodernizmo sampratos dvilypumo – dėl to 9 dešimtmečio Europoje ir JAV vyko ginčas tarp neokonservatyvios antimodernistinės ideologijos atstovų ir progresyvių kritikų. Galbūt todėl tarpdiscipliniškumas kaip kompromisinė sąvoka buvo pasirinkta jaunųjų Lietuvos menininkų 10 dešimtmečio pabaigoje,

kuomet, kaip teigia S. Trilupaitytė, „pirmiesiems „sukilėliams“ baigus aukštąją mokyklą ir mėginant integruotis į platesnį kultūros gyvenimą, ryškėjo ir labiau formalizuotų institucijų bei apibrėžimų poreikis“¹⁶.

Atsižvelgiant į tarpdisciplininio meno raidą Lietuvoje pažymėtina ir tai, kad jei lygintume ją su tuo, kaip XX a. antros pusės Vakarų Europos ir JAV dailės raidą vertina B. Buchlohas¹⁷ ir H. Fosteris¹⁸, galima rasti nemažai paralelių. Kaip pažymi B. Buchlohas ir H. Fosteris, XX a. antros pusės dailės raida yra paženklinta sugrįžimo prie istorinio avangardo palikimo. Ir tas sugrįžimas vyko įvairiais lygmenimis. Pokario dailė (popmenas, *Fluxus*, minimalizmas ir kt.) iki pat 7 dešimtmečio, anot B. Buchloho, savaip kartojo istorinio avangardo pasiekimus, tačiau nuo 7 dešimtmečio santykis su istoriniu avangardu tampa labiau refleksyvus, jo pobūdis ir idėjos iš esmės antrina postmodernių socialinių teorijų idėjoms. Tokio meno pradžia siejama su tokiais menininkais kaip Hansas Haacke, Danielis Burenas, Marcelis Broodthaersas, Danas Grahams, Lawrence'as Weineris, Michaelas Asheris, Miriam Schapiro, Judy Chicago, Barbara Kruger ir kt. Lietuvoje 9–10 dešimtmečių sandūroje prasidėjęs raiškos formų ir būdų įvairovės augimas dailėje taip pat nebuvo pakankamai konceptualizuotas, o labiau politiškas, t. y. nukreiptas prieš dailėje įtvirtintas konvencijas. Panašiai kaip pokario Vakarų Europoje ir JAV dailėje, tik jau XX a. pabaigoje, nemaža dalis jaunosios kartos dailininkų Lietuvoje tai darė tiesiogiai remdamiesi istorinio avangardo ar pokario Vakarų Europos ir JAV dailės pavyzdžiais (ypač *Fluxus* palikimu), o ne refleksyviai analizuodami dailės teoriją ir istoriją. Tačiau jau XX a. 10 dešimtmečio antroje pusėje atskirų Lietuvos dailininkų kūryboje pastebimas kokybinis lūžis, kuris yra sietinas su kritinio postmodernizmo paradigmos įsitvirtinimu. Būtent tuomet Lietuvos dailininkai pradėti kviešti dalyvauti pagrindinėse tarptautinėse šiuolaikinio meno parodose – *Manifesta*, *Documenta* ir kt. Pirmieji menininkai buvo Deimantas Narkevičius (1998 m. II bienalėje *Manifesta* pristatęs savo darbus Europa 54° 54' – 25° 19 (1997) ir *His-story* (1998)), Artūras Raila (2000 m. bienalėje *Manifesta* pristatęs darbą *Mergaitė nekalta* (1998)), 2001 m. Berlyno bienalėje pristatęs darbą *Po vėliava* (2000)) bei Nomeda ir Gediminas Urbonai, kurie 2002 m. bienalėje *Manifesta* ir trienalėje *Documenta* pristatė darbą *Transakcija* (2000–2005). Tačiau, bandant apibendrinti pastarojo dešimtmečio situaciją Lietuvos tarpdiscipliniame mene, tenka pažymėti, kad kritinio postmodernizmo paradigma netapo vyraujanti, o srities raida toliau vyksta bent dviem kryptimis – arba grindžiant raiškos ypatybėmis (angl. *medium specificity*), arba kritinio postmodernizmo paradigma.

Apibendrinant užsienio ir Lietuvos istorinį kontekstą, kuriame apibrėžtina tarpdisciplininio meno srities samprata, galima išskirti tokius veiksnius, nulėmusius tarpdiscipliniškumo mene ir tarpdisciplininio meno sampratą:

- dailės teorijoje tarpdiscipliniškumas arba tarpdisciplininio meno praktikos yra grindžiamos ne raiškos ypatybėmis (sritis, medija, technika ir pan.), bet aktyviu ir įvairiapusiškai kritišku santykiu su socialine sfera, o menas traktuojamas ne kaip savarankiška, bet kaip integrali šios sferos dalis;

16 Trilupaitytė Skaidra, *Tarpdiscipliniškumo politika?*, in: *7 meno dienos*, Nr.937 (15), 2011-04-15, http://archyvas.7md.lt/lt/2011-04-15/tarp_disciplinu/tarpdiscipliniskumo_politika.html;

17 Benjamin H. D. Buchloh, *Neo-Avantgarde and Culture Industry: Essays on European and American Art from 1955 to 1975*, The MIT Press, 2003

18 Hal Foster, „What's Neo about Neo-Avantgarde?“, in: *October*, Vol. 70, 1994 (Autumn), p. 6.

- tarpdisciplininio meno samprata, suprantama siaurąja prasme, dailės teorijoje apibrėžiama kaip kūrybinė veikla, grindžiama postmodernių socialinių teorijų idėjomis bei metodologinėmis sąsąukomis su kultūros antropologija;
- plačiąja prasme tarpdisciplininis menas yra tokia meninė praktika, kuri grindžiama įvairių meno rūšių ir raiškos būdų ar technikų derinimu;
- Lietuvos dailės diskurse tarpdisciplininio meno samprata nebuvo sunorminta, todėl nuo pat pradžių ši sąvoka turėjo stipresnę politinį krūvį nei prasminį turinį, leidžiantį aiškiai apibrėžti reiškinį;
- dėl idėjinių sąsąukų su postmoderniomis socialinėmis teorijomis bei dėl istorinių dailės raidos aplinkybių tarpdisciplininio meno sinonimai yra *postmodernus menas, postmoderni dailė, šiuolaikinis menas, šiuolaikinė dailė*.

Istorinės srities susiformavimo prielaidos. XX a. 10 dešimtmečio reformistines nuotakas kultūros srityje veikė ir to meto bendra politinė bei ekonominė situacija ir jos diktuojamos aplinkybės. Šių aplinkybių reikšmė šiuolaikinio meno (tarpdisciplininio meno) srities raidai yra aptariama G. Gulbino disertacijoje, kurioje įvardinamas pagrindinis ekonominis veiksnys, lėmęs to meto dailės gyvenimo procesus:

Atkūrus nepriklausomybę, Lietuva išgyveno sisteminės politines ir ekonomines permainas: buvo reorganizuojamas valstybės aparatas, likviduojamos ar reorganizuojamos senos ir kuriamos naujos institucijos, decentralizuojama ekonomika, kuriamą naują finansų sistema ir t. t. Šis institucinis sistemos pertvarkymas lėmė didelį neapibrėžtumą visose valstybės funkcinėse sferose ir ženklų valstybės ekonominių nuosmukį, kuris, kaip pažymi sociologas Zenonas Norkus, per pirmus penkerius nepriklausomybės metus siekė apie 50 procentų. Nenuostabu, kad tokiomis aplinkybėmis ženkliai mažėjo valstybės dotacijos viešajam sektoriui, tame tarpe ir parama kultūrai.¹⁹

Reikšmingą vaidmenį šiuo tranzitiniu laikotarpiu atliko filantropo George'o Soroso įsteigtas Atviros Lietuvos fondas ir jo kultūros programa Soroso šiuolaikinio meno centras (SŠMC), kuris nuo 1993 iki 1999 m. svariai prisidėjo prie kultūros sektoriaus modernizacijos, per savo rėmimo fondų tinklą teikdamas tiek ekspertines žinias, tiek diegdamas modernų projektinės vadybos modelį, tiek skatindamas tarptautinę tinklinę komunikaciją, tiek orientuodamas savo veiklą į kūrybos atsinaujinimo skatinimą, tiek suteikdamas ženklų finansinę paramą, kuri tuo metu kelis kartus viršijo pačios valstybės dotacijas dailės sričiai²⁰. Artėjant 10 dešimtmečio pabaigai Soroso fondų finansinė parama Lietuvoje po truputį mažėjo. 1999 m. buvo nutraukta Soroso šiuolaikinio meno centro programa. 10 dešimtmečio antroje pusėje struktūrinės reformos ir ekonomikos atsigavimas lėmė, kad pamažu ėmė augti valstybės dotacijos kultūrai. 1998 m. priimamas Kultūros ir sporto rėmimo fondo (KSRF) įstatymas. Tais pačiais metais įsteigė ir Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjungą. Finansavimo šaltinių persiskirstymas, t. y. SŠMC programos pabaiga ir KSRF įsteigimas, neabejotinai skatino to meto progresyviai nusiteikusius dailininkus reaguoti į kintančią situaciją instituciniame lygmenyje ir imtis politinių veiksmų, užtikrinusių

19 Giedrius Gulbinas, *Socialinės kritikos kaita Lietuvos šiuolaikiniame mene XX–XXI a. sandūroje: ideologinės ir epistemologinės implikacijos*, VDA, 2018, p. 54.

20 *Ibid.*, p.54–62.

atstovavimą formuojant kultūros politiką. Būtina pažymėti, kad visa tai vyko vadinamųjų kultūros karų tarp konservatyviai nusiteikusių kūrėjų, kurių pagrindą sudarė vyresnės kartos atstovai, bei jiems oponuojančių naujojo meno kūrėjų aplinkoje. Tuo metu vyko ginčas ne tik dėl pačios dailės (meno) sampratos, bet ir dėl esamų resursų²¹.

Tad, kaip pastebėta K. Šapokos ir S. Trilupaitytės, tarpdisciplininio meno samprata Lietuvoje formavosi ne tik kaip kūrybinė programa, bet ir buvo veikiamas skirtingų kartų kūrėjų konkurencijos dėl esamų resursų. Todėl siekiant pateikti tiek tarpdisciplininio meno srities sampratą, tiek suprasti šios srities susiformavimo prielaidas Lietuvoje, tiek vertinant pačios srities raidą ir kitus srities kokybinius aspektus, būtina atsižvelgti ne tik į teorines, bet ir į istorines aplinkybes. Juo labiau kad tarpdisciplininis menas, kaip atskira meno rūšis ar dailės šaka, pasaulinėje meno istorijoje ir teorijoje nėra nagrinėjama, o Lietuvoje šis terminas vartojamas kaip šiuolaikinio meno sinonimas.

1.2. Tarpdisciplininio meno srities apibrėžimas

Tarpdisciplininis menas – profesionali meninė veikla, kuri grindžiama ne tik raiškos ypatybėmis (sritis, medija, technika ir pan.), bet aktyviu ir įvairiapusiškai kritišku santykiu tiek su meno raidos istorija, tiek su socialiniu kontekstu, o kūrybinės veiklos rezultatai nėra siejami tik su konkrečiai meno rūšiai priskiriamoms raiškos priemonėmis ir būdais. Tarpdisciplininiam menui būdinga plati variacija tiek meno šakomis ir technikomis, tiek ir skirtingų meno rūšių bei aukštosios ir populiariosios kultūros formomis. Dėl idėjinių nuostatų ir kūrybinės veiklos principų sąsąuskos su postmoderniomis socialinės filosofijos idėjomis ir kultūros antropologijos principais, tarpdisciplininis menas dar vadinamas postmoderniu menu, postmodernia dailė, šiuolaikiniu menu ar šiuolaikine daile.

1.3. Esama srities situacija Baltijos šalių kontekste ir pagrindinės identifikuojamos problemos

Per pastaruosius 20 metų tarpdisciplininio meno srities reikšmė kultūriniam gyvenime nuosekliai didėja. Tą nesunkiai patvirtintų žiniasklaidos pranešimų statistinis tyrimas. Tačiau dėl jau aptarto tarpdisciplininio meno srities sampratos kompleksškumo ir komplikuoto ryšio su dailės sritimi, kokybinis šios srities vertinimas yra sudėtingas ir reikalauja išsamaus tyrimo. Pagrindinė to priežastis yra kintanti dailės lauko savivoka. Kaip jau minėta, tarpdisciplininio meno srities susiformavimas Lietuvoje yra susijęs su kūrėjų kartų konfliktu, tad pamažu keičiantis kūrėjų kartoms nyksta ir anksčiau buvusios įtampos bei idėjiniai prieštaravimai. XX a. 10 dešimtmetyje tarpdiscipliniškas požiūris į kūrybą buvo būdingas tik negausiai kūrėjų (dailininkų ir dailėtyrininkų) grupei, o XXI a. jis tapo norma. Ir tai susiję su pokyčiais dailės teorijoje ir dailės istorijos disciplinoje, kai meno tyrimuose vis plačiau taikoma kitų socialinių mokslų teorija ir metodai, bei pačių menininkų rengimo programose, kur

21 Skaidra Trilupaitytė, „XX a. pabaigos kultūros karai ir posovietinio dailės gyvenimo lūžiai“, in: *Pažymėtos teritorijos*, sudarytojos Rūta Goštautienė, Lolita Jablonskienė, Vilnius: Tyto alba, 2005, p. 43–69.

pastebimai išaugęs varijavimas raiškos priemonėmis ir būdais. Todėl vertinant situaciją tarpdisciplininio meno srityje būtina atsižvelgti ir į kitų profesionalių vizualinių menų raidą.

Žvelgiant į tarpdisciplininio meno srities raidą kiekybiniu aspektu, galima išskirti šiuos srities raidai svarbius veiksnius: **švietimo sistema, institucijų tinklas, valstybės dotacijų apimtis, projektų skaičiaus ir kūrėjų aktyvumo tendencijos.**

Švietimo sistemos efektyvumas yra svarbi prielaida srities raidos dinamikai. Šiuo metu Lietuvoje pagrindinė tarpdisciplininio meno srities kūrėjus profesionalus rengianti aukštoji mokykla yra Vilniaus dailės akademija. Esant ribotam pasirinkimui ir nesant konkurencijos bei dėl ribotų VDA mokymo programų resursų nemažai jaunų žmonių, pasiryžusių susieti savo profesinę veiklą su šiuolaikiniu menu, vyksta studijuoti į užsienį iš karto gavę brandos atestatą arba po bakalauro studijų. Todėl nesant konkurencijos tarp menininkų rengimo programų šalies viduje ir siekiant užtikrinti tolesnės srities raidos dinamiką būtų tikslinga apsvaistyti ir paramos studijoms užsienyje programos galimybes. Tikėtina, kad dėl tų pačių priežasčių vizualinių menų srities magistro ir doktorantūros studijas užsienyje iš dalies remia kaimyninių valstybių Latvijos valstybinis kultūros kapitalo²² bei Estijos kultūros rėmimo fondai²³.

Institucijų tinklas. Jau nepriklausomybės atkūrimo laikotarpiu XX pabaigoje Lietuvoje prasidėjo įvairių gyvenimo sferų, taip pat ir kultūros, decentralizacijos procesai. Šie procesai buvo aktyviai sutikti ir dailės bendruomenėje. Iš pradžių bene ryškiausiai buvo pastebimi dailininkų decentralizacijos siekiai – steigiantis įvairioms kūrybinėms grupėms, kurios savo laiku atliko svarbų vaidmenį dailės gyvenimo atsinaujinimo procese. Netrukus prasidėjo pokyčiai ir institucijų tinkle. Svarbiausi to meto įvykiai, su kuriais siejamas tarpdisciplininio meno srities institucinio tinklo formavimasis, yra susiję su Dailės parodų rūmų reorganizacija į Šiuolaikinio meno centrą 1992 m., Soroso šiuolaikinio meno centro programos pradžia 1993 m., tais pačiais metais įsteigta galerija „Jutempus“ bei Tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjungos įsteigimas 1998 metais. Nors per pastaruosius 20 m. vyko didelė galerijų kaita, ypač tai susiję su privačiomis iniciatyvomis, tačiau bendrai pastebimas institucinio tinklo – ekspozicinių erdvių bei rezidencijų programų – augimas. 2020 m. veikia per 15 valstybinių ir privačių muziejų, galerijų, rezidencijų programų ir kt., kurios įvairiu lygiu ir intensyvumu prisideda prie tarpdisciplininio meno sklaidos ir menininkų kompetencijų ugdymo. Kaip ir Latvijoje bei Estijoje, taip ir Lietuvoje didžiausia institucijų, orientuotų į šiuolaikinio meno sklaidą, koncentracija yra sostinėje, kur veikia pagrindinės (ir vienintelės šalyse) menininkus rengiančios aukštosios mokyklos ir kur yra susitelkę dauguma šiuolaikinio meno vartotojų.

Kaip jau minėta, nors per pastaruosius 20 m. institucijų tinklas nuosekliai augo, tačiau pastebima ir didelė privačiai įsteigtų nekomercinių galerijų kaita, t. y. trumpas jų veiklos ciklas – iki 7 metų. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos kultūros taryba turi

22 Latvijos kultūros kapitalo fondas 2020 m. yra skyręs 6 stipendijas magistro studijoms vizualinių menų srityje užsienio aukštosiose mokyklose: <http://www.kkf.lv/index/finans%C4%93tie-projekti/regul%C4%81rie-projektu-konkursi.html?nozare=7&gads=2020>. Fondas remia tik aukštesnes nei bakalauro pakopos studijas užsienio aukštosiose mokyklose (<http://www.vkkf.lv/index/konkursi/projektu-konkursi/vizu%C4%81%C4%81-m%C4%81ksla.html>).

23 Estijos kultūros rėmimo fondo Vizualinių ir taikomųjų menų paramos programa 2019 m. yra skyrusi 14 stipendijų studijoms užsienio aukštosiose mokyklose: <https://www.kulka.ee/avalik-teave/eraldused-2019-3-voor>. Fondas iš dalies remia tik magistro ir doktorantūros studijas užsienio aukštosiose mokyklose (<https://www.kulka.ee/sihtkapitalid/kuju-tav-ja-rakenduskunst/raha-jagamise-kord>).

atskirą programą kultūros organizacijų veiklai remti, galima daryti prielaidą, kad tam didelę įtaką turi kompetencijų ar vadybos įgūdžių stoka, kuri neleidžia šioms iniciatyvoms išsiplėtoti laike. Galų gale bėgant laikui keičiasi ir pačių iniciatorių prioritetai. Tai yra bendra tendencija, pastebima ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje bei Estijoje.

Valstybės dotacijų apimtis. Per pastaruosius 20 m. pagrindiniu srities kūrybinių veiklų finansavimo šaltiniu išlieka valstybės dotacijos, esamu metu skirstomos per Lietuvos kultūros tarybą. Šiuo metu tarpdisciplininio meno kūrėjai ir organizacijos, kurių veikla apima tarpdisciplininio meno sklaidą, gali pretenduoti gauti paramą iš šių finansavimo programų:

- Srities projektinė veikla;
- Individualios ir edukacinės stipendijos kultūros ar meno kūrėjams;
- Menininkų ir kultūros kūrėjų rezidencijos Lietuvoje;
- Strateginis meno kūrėjų organizacijų finansavimas;
- Strateginis kultūros organizacijų finansavimas;
- Strateginis tarptautinių renginių finansavimas;
- Lietuvos kultūros organizacijų dalyvavimas Europos sąjungos programoje „Kūrybiška Europa 2014–2020“, paprogramėje „Kultūra“;
- Nacionalinis paviljonas Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje;
- kt.

Lyginant Lietuvos kultūros tarybos ir kitų Baltijos šalių (Latvijos ir Estijos) valstybines kultūros rėmimo programas (Latvijos valstybinis kultūros kapitalo fondas ir Estijos kultūros rėmimo fondas) pažymėtina, kad Lietuvos kultūros taryba (LKT), skirtingai nuo Estijos kultūros rėmimo fondo (EKRF) ir Latvijos valstybinio kultūros kapitalo fondo (LVKKF), turi išskirtinai skaitlingą finansuojamų programų skaičių. Pavyzdžiui, vizualinių menų sritis LKT yra išskaidyta į tris sritis – daile, fotografiją ir tarpdisciplininį meną. To nėra nei LVKKF, nei EKRF, o pastarojoje vizualieji menai ir taikomasis menas yra sujungti į vieną sritį. Šį skirtumą, tikėtina, lemia veiklos apimčių skirtumai, susiję su skirtingais šalių populiacijų dydžiais.

Lyginant Lietuvos kultūros tarybos ir kitų Baltijos šalių (Latvijos ir Estijos) valstybines kultūros rėmimo programas (Latvijos valstybinis kultūros kapitalo fondas ir Estijos kultūros rėmimo fondas) pažymėtina, kad Lietuvos kultūros taryba (LKT), skirtingai nuo Estijos kultūros rėmimo fondo (EKRF) ir Latvijos valstybinio kultūros kapitalo fondo (LVKKF), turi išskirtinai skaitlingą finansuojamų programų skaičių. Pavyzdžiui vizualinių menų sritis LKT yra išskaidyta į tris sritis – daile, fotografiją ir tarpdisciplininį meną. To nėra nei LVKKF, nei EKRF, o pastarojoje vizualieji menai ir taikomasis menas yra sujungti į vieną sritį. Šį skirtumą, tikėtina, lemia veiklos apimčių skirtumai, kurie susiję su skirtingais šalių populiacijų dydžiais. Tačiau, atsižvelgiant į dailės, tarpdisciplininio meno ir fotografijos sričių artumą, tai, kad jos iš esmės konkuruoja tarpusavyje dėl kvotos, o jų raida yra persipynusi, rekomenduotina būtų apsvaistyti galimybę šias sritis sujungti. Dailės, fotografijos ir tarpdisciplininio meno sričių sujungimas į vizualinių menų sritį leistų išspręsti tokias problemas:

- nebeliktų probleminės dailės ir tarpdisciplininio meno apibrėžimo ir sričių skirties problemos;

- sudarytų LKT didesnes ekspertų pasirinkimo galimybes ir sykiu į projektų vertinimą būtų įtraukiami ekspertai, turintys įvairesnes kompetencijas, o tai prisidėtų prie ekspertinio vertinimo kokybės kėlimo;
- sumažėtų kvotų skirstymo tarp dailės, fotografijos ir tarpdisciplininio meno sričių įtampa, o paraiškas vertinant bendrai galima būtų tikėtis kokybiškesnio rezultato, t. y. susibalansuotų bendra finansuojamų projektinių paraiškų kokybė, – išnyktų rizika, kad vienos srities kokybiškesnė paraiška negautų finansavimo, o kitos srities silpnesnė paraiška ją gautų.

Atskirų Baltijos šalių dotacijų apimtis vizualinių menų sričiai (projektinė veikla, stipendijos, muziejų įsigijimai, išskyrus dotacijas infrastruktūros išlaidoms) 2019 m.:

- Estija – 2 253 415 EUR²⁴, įskaitant projektinę veiklą, stipendijas, muziejų įsigijimus;
- Latvija – 925 766 EUR²⁵, įskaitant projektinę veiklą, stipendijas, muziejų įsigijimus;
- Lietuva – 2 468 755 EUR²⁶ (dailė, fotografija ir tarpdisciplininis menas), įskaitant projektinę veiklą ir stipendijas. Atskirai tarpdisciplininio meno sričiai teko 745 700 EUR dotacijų.

Vizualinių menų srities (projektinė veikla, stipendijos, muziejų įsigijimai) dotacijų apimtis, tenkanti vienam gyventojui²⁷ Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje 2019 m.:

- Estija: 1,70 EUR / gyventojui
- Lietuva: 0,88 EUR / gyventojui
- Latvija: 0,48 EUR / gyventojui

Atsižvelgiant į šiuos duomenis, galima pastebėti akivaizdžius santykinų dotacijų apimčių skirtumus, kuriems paaiškinti reikėtų atlikti gilesnę analizę. Lietuva šiame kontekste yra vidurį, dvigubai lenkia Latviją ir tiek pat atsilieka nuo Estijos. Kadangi pagrindiniu tarpdisciplininio meno srities finansavimo šaltiniu išlieka valstybės dotacijos, su jų skirstymu susiję klausimai yra aktualiausi. Kaip jau minėta, LKT, palyginti su LVKKF ir EKRF, išsiskiria finansuojamų sričių skaidymu į atskiras programas. Viena vertus, toks sričių finansavimo skaidymas į programas leidžia tiksliau paskirstyti finansavimą pagal skirtingų grupių poreikius. O kartu toks modelis yra patogesnis vizualiojo įgyvendinant meno sričių atskirą ir bendrą stebėseną bei vertinimą. Kita vertus, išauga administravimo sąnaudos ir apribojama konkurencija tarp dailės, fotografijos ir tarpdisciplininio meno sričių dalyvių, todėl didėja rizika, kad nebūtinai patys vertingiausi projektai gaus finansavimą. Tad pagrindiniu iššūkiu skirstant valstybės dotacijas galima laikyti skaidrumo užtikrinimą, skirstant kvotas tarp sričių.

24 Estijos kultūros rėmimo fondo 2019 m. metinė ataskaita, p. 57, https://meedia.kulka.ee/files/Kultuurkapital_majandusa-asta%20aruanne%202019.pdf.

25 Latvijos kultūros kapitalo fondo 2019 m. metinė ataskaita, p. 11, <http://www.vkkf.lv/fails.php?fid=837>.

26 Lietuvos kultūros tarybos projektinės veiklos finansavimo 2019 m. statistinė informacija: <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/statistika>.

27 Remiantis viešai pateikiamais Lietuvos, Latvijos ir Estijos oficialiais demografiniais duomenimis ((<https://www.stat.ee/news-release-2020-007>) 2020 m. sausio 17 d. Estijos populiacija buvo 1 328 360, Latvijos – 1 919 968 (<https://www.csb.gov.lv/en/statistics/statistics-by-theme/population/number-and-change/key-indicator/population-number-its-changes-and-density>), Lietuvos – 2 794 184 ([https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=5b7fa09d-7ace-4909-89d9-b8a8897da5ba#/>](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=5b7fa09d-7ace-4909-89d9-b8a8897da5ba#/))).

Lietuvos kultūros tarybai Tarpdisciplininio meno sričiai 2017–2019 m. teiktų dalinio projektinės veiklos finansavimo ir stipendijų paraiškų kiekybinė analizė. LKT teiktų paraiškų (projektinių ir stipendijų) pagal sritis statistiniai duomenys galėtų būti reikšmingi srities situacijai vertinti, tačiau dėl minėto tarpdisciplininio meno sampratos daugiaprasmiškumo (ar tarpdisciplininis menas traktuotinas kaip dailės raidos etapas, ar kaip atskira meninės raiškos sritis) ir iš to kylančio dalies vizualinių menų srities kūrėjų pozicijų skirtumų tokios analizės tikslumas tampa sąlyginis. Kitas svarbus veiksnys – dalies vizualinių menų kūrėjų pasirinkimą teikti paraišką į dailės ar tarpdisciplininio meno sritį neretai lemia ir dotacijų apimčių skirtumai. Tad dalis šiuolaikinių menininkų ir organizacijų teikia paraišką pasirinktinai į dailės arba tarpdisciplininio meno sritis vedami pragmatinių interesų. Todėl esamų duomenų kiekybinė analizė leidžia daryti tik labai sąlyginius apibendrinimus.

Tarpdisciplininio meno srities projektinės veiklos paraiškų skaičius ir finansavimo apimtys 2017–2019 m. laikotarpiu.

Metai	Teiktų paraiškų skaičius	Finansuotų paraiškų skaičius	Dotacijų suma (EUR)
2017	132	27	267 000
2018	137	41	439 000
2019	164	53	354 000

Tarpdisciplininio meno srities individualių ir edukacinių stipendijų paraiškų skaičius bei finansavimo apimtys 2017–2019 m. laikotarpiu.

Metai	Teiktų paraiškų skaičius	Finansuotų paraiškų skaičius	Dotacijų suma (EUR)
2017	171	51	150 000
2018	164	66	247 000
2019	136	60	200 000

Iš suvestų 2017–2019 m. tarpdisciplininio meno sričiai teiktų paraiškų skaičiaus kaitos galima daryti prielaidą, kad projektinės veiklos apimtys auga, o paraiškų stipendijoms gauti skaičiaus mažėjimo tendenciją galima interpretuoti keleriopai:

- mažėja kūrėjų aktyvumas;
- arba mažėja aktyvių kūrėjų skaičius;
- arba abu kartu;
- arba ir tai, kad kūrėjai linksta savo kūrybines veiklas finansuoti per projektinę veiklą²⁸, nes taip finansiškai patogiau įgyvendinti savo sumanymus.

Individualios stipendijos mokamos kas mėnesį, o dalinis projektinis finansavimas išmokamas vienu kartu. Tad jeigu kūrybinis sumanymas yra didelės apimties arba reikalauja didesnių vienkartinų investicijų, kūrėjams yra patogiau gauti vieną didelę išmoką nei dalimis kas mėnesį mokamą stipendiją²⁹.

28 Šią prielaidą galėtų patvirtinti arba paneigti juridinių asmenų, teikiančių paraišką projektiniam finansavimui gauti, skaičiaus kaitos analizė.

29 Galima įvardinti bent 5 menininkus, kurie yra įsteigę viešąsias įstaigas arba bendradarbiauja su organizacijomis, kurių vardu per pastaruosius 3 metus buvo teiktos paraiškos kūriniams sukurti ar kūrybiniams projektams įgyvendinti, į projektinio finansavimo programas.

Kaip pagrindines tarpdisciplininio meno srities ypatybes galima išskirti dinamiškumą ir orientaciją į tarptautinėje šiuolaikinio meno scenoje, kultūroje ir visuomenėje vykstančius procesus. Tarpdisciplininio meno raidai ypač svarbūs yra tarptautinis bendradarbiavimas ir komunikacija įvairias lygmenimis, kurie leidžia vykti aktyviai idėjų apykaitai. Kaip pažymi meno istorikai H. Fosteris³⁰ ir B. H. D. Buchlohas³¹, po Antrojo pasaulinio karo ir pokario šiuolaikinio meno praktikos vystosi tarptautinio globalaus korporacinio kapitalizmo ir postnacionalinės kultūros aplinkoje. Todėl siekiant visapusiškai įvertinti srities raidos procesus svarbu atsižvelgti ir į tarptautinio bendradarbiavimo intensyvumą. Deja, esamoje situacijoje prieinami duomenys yra riboti, tad siekiant tiksliau įvertinti šį aspektą būtinas išsamesnis tyrimas. Tuo tarpu pagal LKT viešai teikiamus duomenis galima daryti tik ribotas išvadas apie esamas tendencijas.

2017–2019 m. LKT iš dalies finansuotų tarpdisciplininio meno srities projektų³², kuriuose buvo numatytas tarptautinis bendradarbiavimas, ir programos „Sklaida užsienyje“ remtų projektų, atitinkančių tarpdisciplininio meno sritį, skaičius ir santykinė dalis bendroje projektinėje veikloje.

Metai	Finansuotų projektų skaičius	Tarptautiniai projektai	Santykinė dalis (%)
2017	27	8	29
2018	41	19	43
2019	52	19	36

Kaip jau minėta, lentelėje susisteminti duomenys neparodo bendro tarpdisciplininio meno srities kūrėjų įsitraukimo į tarptautinį bendradarbiavimą lygmens, tačiau galima konstatuoti, kad tarptautinis bendradarbiavimas yra svarbi bendros kūrybinės veiklos dalis ir ši dalis 2017–2019 m. laikotarpiu augo.

Apibendrinant esamos situacijos analizę ir atsižvelgiant į LKT reikšmę srities raidai, galima įvardinti tokius probleminius klausimus:

- Kadangi profesionalaus tarpdisciplininio meno kūrybinės veiklos produktai yra orientuoti visų pirma ne į ekonominį pelną, bet į kultūrinės vertės kūrimą ir todėl retai yra ekonomiškai tvarūs, dotacijos ir kita parama yra būtina siekiant užtikrinti šios srities raidos dinamiką.
- Esama situacija aukštojo mokslo sistemoje neleidžia užtikrinti pakankamos mokymo programų kokybės rengiant srities profesionalus, todėl dalis kūrėjų kvalifikacijai kelti renkasi užsienio aukštąsias mokyklas. Atsižvelgiant į kitų Baltijos šalių praktikas, t. y. kultūros rėmimo fondų skiriamą paramą magistro ir doktorantūros studijoms užsienyje, rekomenduotina apsvarstyti šios praktikos taikymą ir LKT.

30 Hal Foster, *The Return of the Real. The Avant-Garde at the End of the Century*, p. 8–20.

31 Benjamin H. D. Buchloh, *Neo-Avantgarde and Culture Industry. Essays on European and American Art from 1955 to 1975*, p. xvii–xxxiii.

32 Neapima Nacionalinio paviljono Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje ir Lietuvoje vykdomų menininkų rezidencijų programų.

- Individualių stipendijų mokėjimo tvarka nėra patogi kūrėjams, siekiantiems realizuoti didesnės apimties kūrybinius sumanymus, reikalaujančius didelių vienkartinį investicijų. Todėl būtų tikslinga persvarstyti LKT individualių stipendijų mokėjimo tvarką.
- Kadangi LKT yra suskaidžiusi vizualinius menus į atskiras – dailės, fotografijos ir tarpdisciplininio meno – finansavimo sritis, būtina užtikrinti efektyvumą, skirstant kvotas tarp šių sričių, siekiant užtikrinti tolygią finansuojamų projektų kokybę tarp sričių. Šiuo metu pagal galiojančią kvotų finansuojamoms sritims nustatymo tvarką finansavimas tarp sričių skirstomas iš esmės remiantis kiekybiniais kriterijais, atsižvelgiant į bendrą paraiškų skaičių ir paraiškose prašomą sumą pirmojo kvietimo metu, lyginant jį su ankstesnių metų paraiškų apimtimis, srities ekspertų skiriamus balus ir joms skirti siūlomų KRF lėšų sumą. Pagrindinė šios tvarkos problema – techniškai išskirtos, tačiau pagal kūrybinės veiklos pobūdį artimos dailės, tarpdisciplininio meno ir fotografijos sritys iš esmės konkuruoja tarpusavyje dėl didesnio finansavimo. Viena vertus, šių sričių ekspertai žinodami, kad srities finansavimo kvota iš dalies priklauso nuo bendrų projektų paraiškų vertinimo balų, gali savo srities projektų paraiškų vertinimo balų vidurkį pakelti. Kita vertus, paraiškų teikėjai, ypač tai galioja dailei ir tarpdisciplininiam menui, kurių sampratos yra persipynusios, matydami kitai sričiai skiriamą didesnę finansavimą, gali savo paraiškas teikti būtent į tą sritį. Tai kelia tam tikrą abejonių dėl kvotų skirstymo efektyvumo. Kaip jau minėta, galima išeiti iš tokios situacijos būtų siūlymas atsisakyti skaidymo tarp dailės tarpdisciplininio meno ir fotografijos sričių.
- Atsižvelgiant į tarptautinio bendradarbiavimo svarbą tarpdisciplininio meno srities raidai, šiam aspektui būtina skirti ypatingą dėmesį ir jį skatinti.

1.4. Srities plėtrą identifikuojantys reiškiniai, plėtros vertinimo kriterijai ir plėtros stebėsenai bei analizei reikalingų duomenų grupės

Atsižvelgiant į tarpdisciplininio meno srities raidos situacijos analizę, išskirtini šie srities plėtrą identifikuojančių reiškiniai:

- kūrėjų aktyvumas;
- institucijų, kurių veikla orientuota į tarpdisciplininio meno skaidą, tinklo plėtra;
- projektinės veiklos intensyvumas;
- sklaidos intensyvumas;
- tarptautinio bendradarbiavimo intensyvumas.

Plėtros vertinimo kriterijai. Bandant apibrėžti srities raidos vertinimo kriterijus, būtina atsižvelgti tiek į vertinimo tikslus, tiek į kokybinio bei kiekybinio vertinimo ypatybes. Pirmuoju atveju srities plėtros analizė yra sudėtinga tiek dėl srities kompleksškumo, tiek dėl metodologijos, kuri yra imli resursams, todėl jos įgyvendinimas sudėtingas, o rezultatų tikslumas sunkiai pasiekiamas, nors sėkmės atveju galima būtų daryti platesnes išvadas. Antruoju atveju, nors duomenis apdoroti nesudėtinga,

tačiau gaunami rezultatai leidžia daryti tik labai ribotas išvadas. Tad atsižvelgiant tiek į vertinimo metodų ypatumus, vertinimo tikslus, srities kūrybinių veiklų ypatumus, situacijos analizėje išskirtus srities raidos aspektus bei jau įvardintus srities plėtrą leidžiančius identifikuoti reiškinius, galima būtų siūlyti hibridinį plėtros vertinimo kriterijų modelį, kuris remtųsi kokybiniu aspektu diferencijuotais kiekybiniais kriterijais, kurie nagrinėtų tokias srities plėtros stebėsenai ir analizei reikalingas duomenų grupes:

Kiekybiniai:

1. Kūrėjų aktyvumas – individualių kūrėjų, dirbančių tarpdisciplininio meno srityje, teiktų paraiškų LKT stipendijoms (edukacinėms ir individualioms) skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų paraiškas teikusių kūrėjų skaičius) > (ankstesnių metų paraiškas teikusių kūrėjų skaičius);
2. Projektinės veiklos intensyvumas:
 - 2.1. Bendras srities projektinės veiklos daliniam finansavimui LKT teiktas paraiškų skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų srities paraiškų skaičius) > (ankstesnių metų srities paraiškų skaičius);
 - 2.2. Vidutinė projektinės veiklos ekonominė apimtis – srities paraiškų daliniam projektų finansavimui prašoma bendra finansavimo suma, padalinta iš paraiškų skaičiaus; siektina reikšmė – (vidutinė einamųjų metų srities paraiškų prašoma suma) > (vidutinė ankstesnių metų srities paraiškų prašoma suma);
3. Institucijų, kurių veikla orientuota į tarpdisciplininio meno skaidą, tinklo plėtra – LKT projektiniam finansavimui paraiškas teikiančių atskirų organizacijų skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų paraiškas teikusių organizacijų skaičius) > (ankstesnių metų paraiškas teikusių organizacijų skaičius);
4. Sklaidos intensyvumas:
 - 4.1. LKT iš dalies finansuotų srities projektų skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų dalinai finansuotų projektų skaičius) > (ankstesnių metų dalinai finansuotų projektų skaičius);
 - 4.2. Bendras žiniasklaidos pranešimų, anonsojančių ar reflektuojančių iš dalies LKT finansuojamus ir projekto vykdytojų įgyvendinamus srities projektus, skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų bendras žiniasklaidos pranešimų skaičius) > (ankstesnių metų bendras žiniasklaidos pranešimų skaičius);
 - 4.3. Metinis LKT iš dalies finansuojamų srities projektų-renginių lankytojų skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų bendras renginių lankytojų skaičius) > (ankstesnių metų bendras renginių lankytojų skaičius).

Kokybiniai:

1. Tarptautinio bendradarbiavimo intensyvumas – LKT iš dalies finansuotų srities projektų ir stipendijų, kurių veiklos yra orientuotos į tarptautinį bendradarbiavimą ar sklaidą užsienyje, skaičius; siektina reikšmė – (einamųjų metų dalinai finansuotų projektų ir stipendijų, kurių veiklos yra orientuotos į tarptautinį bendradarbiavimą ar sklaidą užsienyje, skaičius) > (ankstesnių metų dalinai finansuotų projektų ir stipendijų, kurių veiklos yra orientuotos į tarptautinį bendradarbiavimą ar sklaidą užsienyje, skaičius).

Kadangi tarpdisciplininio meno srities raidos kokybė yra išskirtinai glaudžiai susijusi su tarptautiniu bendradarbiavimu, Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų ir institucijų tarptautinis aktyvumas leistų įvertinti srities konkurencingumą, o kartu ir bendrą srities kokybės dinamiką. Užsienio šalių srities specialistų dėmesys Lietuvos tarpdisciplininio meno sričiai yra kokybinis kriterijus, kurio duomenys yra santykinai nesunkiai pasiekiami ir nereikalauja sudėtingo analizės metodo. Kiti siūlomi kiekybiniai kriterijai leidžia įvertinti srities dinamikos potencialą nacionaliniu lygmeniu.

2. Tarpdisciplininio meno srities projektas ir jo vertinimas

Pagrindinis tarpdisciplininio meno srities projektinės veiklos tikslas – į srities raidos dinamiką ir kokybę orientuota šioje srityje dirbančių profesionalų menininkų, menotyrininkų, kritikų, kuratorių kūrybinės veiklos sklaida.

2.1. Srities plėtrai svarbiausių projektų / veiklų tipai

Veiklos kokybė yra pagrindinis tarpdisciplininio meno srities veiklų vertinimo kriterijus, užtikrinantis tvarią srities raidą ir kultūrinę vertę. Būtina pažymėti, kad veiklos kokybė kultūros srityje yra sunkiai apibrėžiama ir pamatuojama, tai pažymima ir Anglijos menų tarybos (*Arts Council England*) 2010–2020 m. strategijoje³³, tačiau, atsižvelgiant į tarpdisciplininio meno srities raidos ypatumus ir projektinės veiklos tikslus, išskirtini tokie srities raidai svarbūs aspektai: **tarptautinis matmuo**, **sklaidos kompleksiskumas**, **kultūrinė bei visuomeninė reikšmė**.

Tarptautinis matmuo. Visai kultūrai yra svarbus mainų aspektas, tarpdiscipliniam menui, kaip profesionalios kūrybinės veiklos sričiai, kuri susiformavo XX a. antroje pusėje globalioje, postnacionalinėje, aplinkoje, tarptautinis matmuo yra išskirtinai svarbus. Visa Lietuvoje susiformavusios tarpdisciplininio meno srities raida yra orientuota į tarptautinį šiuolaikinio meno kontekstą ir remiasi ypač aktyviais idėjų mainais. Todėl siekiant užtikrinti kokybišką ir tolydžią srities raidą būtina atsižvelgti į šį aspektą.

Skaidos kompleksiskumas. Tai visuma informacijos sklaidos kanalų ir būdų, kuriais pristatoma srities profesionalų kūrybinė veikla. Sklaidos kanalų ir būdų įvairovė sudaro prielaidas ne tik prienamai pristatyti kūrybą skirtingoms auditorijoms (vietinė / užsienio) bei socialinėms grupėms (profesionalai, kultūros vartotojai, jaunimas ir kt.), bet ir lemia kūrybinės veiklos kultūrinę bei visuomeninę reikšmę.

Kultūrinė bei visuomeninė reikšmė. Kūrybinės veiklos kultūrinė bei visuomeninė reikšmė yra svarbus kokybinis aspektas, atskleidžiantis kūrybinės veiklos reikšmę tiek bendrai, tiek individualiai pasaulėjautai. Pagrindinis kultūrinės bei

33 <https://www.artscouncil.org.uk/exploring-value-arts-and-culture/quality-metrics#section-1>

visuomeninės reikšmės vertinimo kriterijus – įsitraukimo intensyvumas tiek kultūrinėje, tiek platesnėje visuomeninėje erdvėje. Pastarąjį galima įvertinti vykdant citavimo intensyvumo analizę.

Atsižvelgiant į tarpdisciplininio meno srities plėtrai svarbius kokybinius veiksnius, išskirtinos tokios projektinės veiklos ir jų tipai:

Tipai:

A. Tarptautinis matmuo:

- tarptautinis;
- lokalus.

B. Sklaidos apimtis:

- kompleksinė (kūrinių įgyvendinimas ir..., paroda ir..., leidinys ir..., tyrimai ir ..., edukacinė programa ir ... bei kt.);
- pagrindinė (paroda arba tyrimas, arba leidinys, arba edukacinė programa, arba kt.).

Pagrindinės tarpdisciplininio meno srities projektinės veiklos:

- kūrinių įgyvendinimas (prodiusavimas);
- kūrybos sklaida ir komunikavimas (parodos, peržiūros, pristatymai, katalogų leidyba ir kt.);
- refleksijos ir tyrimai (konferencijos, kritika, apžvalgos, teorija, kt. ir su tuo susijusi leidybinė veikla);
- edukacinės programos, skirtos auditorijos plėtrai ir prieinamumo didinimui (knygos, albumai, ekskursijos, paskaitos, susitikimai, viešos diskusijos, peržiūros, kūrybinės dirbtuvės ir kt.);
- profesionalų lavinimas ir kvalifikacijos kėlimas (aukštesnės pakopos studijos, rezidencijos, kūrybinės stovyklos, seminarai ir kt.).

2.2. Pagrindiniai tarpdisciplininio meno srities produktai ir jų aprašymai

1. Kūriniai

1. Tarpdisciplininio meno kūrinys – profesionalaus menininko ar menininkų grupės pasirinktu būdu ir raiškos priemonėmis įgyvendintas kūrybinis sumanymas, atliepiantis tarpdisciplininio meno sampratos principus. Atsižvelgiant į kūrybinės veiklos organizavimo pobūdį kūriniai gali būti dar skirstomi į *prodiusuotus*, konkrečius projekto organizatorių, parodos kuratorių ar kitų užsakovų inicijuotus ir *neprodusuotus*, *menininko* iniciatyva sukurtus ir neskirtus konkrečiai parodai, projektui ir užsakovui.

II. Sklaida:

2. Tarptautinė grupinė paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.
3. Grupinė vietos autorių paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.
4. Užsienyje pristatoma personalinė paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.
5. Lietuvoje pristatoma personalinė paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.
6. Tarpdisciplininio meno reiškiniui, parodai ar menininkui skirta monografija, katalogas ar gyvenimo katalogas (*catalogue raisonné*).
7. Tarpdisciplininio meno reiškiniui, parodai ar menininkui skirtas straipsnis: teorinis, analitinis, kritinis.
8. Tarpdisciplininio meno produkto (kūrinio, parodos, leidinio) aprašymas ir įvertinimas – apžvalginis straipsnis, recenzija, reportažas.

III. Srities profesionalų kūrybinių kompetencijų lavinimas:

9. Konferencija – tarptautinis ar vietinis renginys, skirtas srities profesionalams, kuriame dalijamasi kūrybinių ir teorinių tyrimų rezultatais.
10. Seminaras – renginys, skirtas srities profesionalams konkretaus tarpdisciplininio meno reiškinių problematikai nagrinėti.
11. Kūrybinė stovykla – srities profesionalams skirtas renginys, kurio tikslas – idėjų ir minčių mainai, kontaktų mezgimas ar kūrybinis bendradarbiavimas.
12. Aukštesnės pakopos studijos užsienio menų akademijoje ar universitete.

2.3. Kontekstas ir problematika, kokybės vertinimas ir santykis su plėtros vertinimu, Lietuvos ir užsienio šalių pavyzdžiai

Kaip pažymėta skiltyje „Srities plėtrai svarbiausių projektų / veiklų tipai“, kultūrinės veiklos kokybė yra sunkiai apibrėžiama, o jos vertinimas – viena sudėtingiausių užduočių. Pagrindinė to priežastis yra plati ir sunkiai apibrėžiama kultūrinės vertės samprata, kurioje svarbų vaidmenį atlieka ir individualios moralinės nuostatos ar jų konsteliacijos. Todėl siekiant kultūrinės veiklos vertinimo efektyvumo būtina susitelkti į tuos vertinimo kriterijus ir srities kūrybinės veiklos aspektus, kurie aiškiai pamatuojami ir dėl kurių bendrai sutariama. **Pagrindinė problema ir iššūkis, vertinant projektinės veiklos paraiškas, yra planuojamos meninės raiškos ir projekto kultūrinės vertės kokybinis įvertinimas.** Kadangi kūrybinis produktas, t. y. meno kūrinys, paroda, leidinys ir t. t., paraiškos vertinimo metu dar nėra įgyvendinti, o meninę ir kultūrinę produkto vertę galima įvertinti tik tuomet, kai jis

jau yra sukurtas ir įvykusi jo sklaida, nėra duomenų, kurie leistų validžiai įvertinti tokius projektinės veiklos aspektus. Todėl paraiškos vertinimo metu iš esmės svarstoma projekto idėja, jos pagrindumas ir aktualumas, nes tik šie duomenys vertinant yra prieinami. Validumo klausimas yra aktualus ir kitiems projektinės veiklos kokybiniam vertinimo kriterijams. Todėl siekiant užtikrinti efektyvų paraiškų vertinimą būtina apsibrėžti vertinimo aspektus ir kriterijus, kurie leidžia įvertinti tik tuos kokybinius aspektus, kurių duomenys egzistuoja vertinimo momentu, t. y. vertinimą padaro validų. Tai svarbu siekiant projektinių paraiškų kokybinio vertinimo efektyvumo.

Kaip jau minėta, **meninės ir kultūrinės vertės identifikavimas** projektinės veiklos paraiškose yra komplikuota užduotis neturint validžių duomenų. Tačiau šią problemą ir su ja susijusias rizikas vertinimo kokybei iš dalies išsprendžia srities ekspertų komisijos konsensuso būdu priimami sprendimai. Srities ekspertai ne tik turi tam tikrų žinių ir nuovoką apie esamą situaciją, bet ir, svarbiausia, yra suinteresuoti sėkminga tolesne srities raida bei jos konkurencingumu kultūrinėje ir socialinėje sferose. Nors tai tik prielaida, tačiau jos pagrindumas sunkiai paneigiamas. Vertinant ekspertinį konsensuą, reikia pažymėti, kad jis, nors ir negali garantuoti visiško vertinimo tikslumo, tačiau nėra kitų efektyvių alternatyvų. Todėl meninės ir kultūrinės vertės identifikavimo klausimas iš esmės susijęs su ekspertų atrankos ir jų grupių sudarymu. Siekiant maksimizuoti ekspertinio vertinimo tikslumą, reikia ne tik spręsti ekspertų kompetencijos klausimą, bet ir pagal galimybes įtraukti kiek įmanoma daugiau ekspertų atrankos kriterijų – interesų sritis, veiklos sferą, amžiaus grupę ir t. t. Tokiu būdu siekiama kuo platesnio atstovavimo ir požiūrių įvairovės. Vertinimo procesas apima ne tik faktinių duomenų analizę, bet ir vertinančiojo vertybines / moralines nuostatas, kurios yra reikšmingas, tačiau retai kada įvertinamas veiksnys. Nešališkumo deklaracija, kurią pasirašo ekspertas, leidžia sumažinti rizikas, susijusias su interesų konfliktais tik pačios artimiausios aplinkos (giminės, bendradarbiai, darbovietė ir pan.) atžvilgiu. Tačiau lieka kitų, mažiau atvirų ir dažnai neįsisąmonintų veiksmų, susijusių būtent su individo vertybinėmis / moralinėmis nuostatomis: nauja-sena, pažįstu-nepažįstu, suprantama-nesuprantama, patinka-nepatinka, gražu-negražu, įdomu-neįdomu, mano aplinka-ne mano aplinka ir t. t. Gal tai ir nėra reikšmingo masto problema, tačiau siekiant vertinimo proceso skaidrumo būtina atsižvelgti ir į visa tai. Kompetentingas ekspertas visada ras argumentų, kaip prioretizuoti jam pažįstamą, gražų ir suprantamą pareiškėją ar projektą prieš lygiavertės kokybės nepatinkančio ar nepažįstamo pareiškėjo paraišką. Ryškiausi tokie pavyzdžiai: skirtingų kartų meno samprata (ne kas yra menas, bet kokie yra meno uždaviniai ir kaip menininkai turi juos spręsti), centras-periferija ir pan. Todėl tikslinga į paraiškoms vertinti suburtas srities ekspertų grupes įtraukti ir gretimų sričių ekspertus.

Kaip projektinės veiklos paraiškų kokybės vertinimo klausimą sprendžia Lietuvos kultūros taryba, Latvijos valstybinis kultūros kapitalo fondas ir Estijos kultūros rėmimo fondas, galima pamatyti palyginus pagrindinius paraiškų vertinimo kokybinius kriterijus:

LKT Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų kokybiniai vertinimo kriterijai³⁴:

Nr.	Kriterijus	Balai
1.	Projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė	0-30
2.	Projekto idėjos aktualumas ir pagrįstumas	0-10
3.	Planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srityje	0-20
4.	Projekto veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas	0-10
5.	Projekto veiklų ir rezultatų viešinimas	0-10
6.	Projekto sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas	0-10
7.	Projekto vadyba (komanda, jos kompetencija, lėšų pritraukimas, veiklų kalendorius)	0-10

Estijos kultūros rėmimo fondo projektinio finansavimo paraiškų vertinimo kokybiniai kriterijai³⁵:

Nr.	Kriterijus	Balas
1.	Veiklos (projekto) atitikimas fondo finansuojamos srityje programos tikslams	-
2.	Socialinė ir meninė projekto vertė	-
3.	Reikšmė Estijos kultūrai	-
4.	Paraiškoje pateikiamos informacijos aiškumas, argumentacijos konkretumas ir pateikiamų duomenų tikslumas	-

Latvijos valstybinio kultūros kapitalo fondo projektinio finansavimo paraiškų vertinimo kokybiniai kriterijai³⁶:

Nr.	Kriterijus	Balas
1.	Projekto reikšmingumas ir (arba) aktualumas pateiktų projektų kontekste	-
2.	Projekto kokybė:	
2.1.	projekto idėjos pagrįstumas	-
2.2.	planuojamų projekto rezultatų tvarumas ir sklaida	-
2.3.	projekto vadovo ir projekte dalyvaujančių asmenų kvalifikacija, ankstesnė veiklos patirtis ir kompetencija	-
3.	Projekto paraiškos kokybė:	
3.1.	projekto aprašymo aiškumas ir tikslų konkretumas bei pasiekiamumas: aiški idėja ir konkretus projekto įgyvendinimo veiklų planas	-
3.2.	Sąmatos tikslumas ir pagrįstumas (planuojamų išlaidų tikslingumas ir jų dydžių pagrįstumas; sąmatos atitikimas projekto tikslams ir uždaviniams; aiškus bendro finansavimo planas)	-
4.	Projekto atitikimas sričiai nustatytiems prioritetams ir srityje apibrėžimui	-
5.	Pagrindinis projekto tikslas nėra uždirbti pelno (projektas yra nekomercinio pobūdžio; jo įgyvendinimas negauna pajamų ar tikėtinų pajamų iš ekonominės veiklos (pajamos iš bilietų, mokamų paslaugų ir kt. nuosavos pajamos), neviršija 50 % visų būtinų projekto išlaidų);	-
6.	Prašomo finansavimo atitikimas LVKKF finansinėms galimybėms (prašomas finansavimas neviršija sektoriui turimo paskirstytino finansavimo konkrečiame konkurse daugiau kaip 50 proc. konkurse paskirstomų lėšų)	-

34 <https://www.ltk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=446>

35 <https://www.kulka.ee/sihtkapitalid/kujutav-ja-rakenduskunst/raha-jagamise-kord#23-loomet%C3%B6%C3%B6toetused>

36 <http://www.vkkf.lv/fails.php?fid=732>

Peržvelgus LKT KRF, EKRF ir LVKKF pateikiamus projektinės veiklos paraiškų kokybinius vertinimo kriterijus, galima pažymėti, kad daugiausia kokybinių vertinimo kriterijų numatyta LKT KRF gairėse – 7, LVKKF – 6 (11)³⁷, EKRF – 4. Taip pat galima pažymėti, kad yra 3 pagrindiniai kokybiniai kriterijai, įtraukti visų trijų fondų kokybinio vertinimo gairėse, ir tai:

- A. projektinės veiklos atitikimas sričiai;
- B. projektinės veiklos meninis ir kultūrinis aktualumas bei reikšmingumas;
- C. projekto paraiškos kokybė.

Galima daryti išvadą, kad tai yra baziniai projektinės veiklos paraiškų vertinimo kriterijai, kurie sudaro paraiškos kokybinio vertinimo validumo pagrindą. Tačiau, kaip jau minėta, kriterijaus „projektinės veiklos meninis ir kultūrinis aktualumas bei reikšmingumas“ paraiškos vertinimo metu validžiai įvertinti neįmanoma, nes paraiškos vertinimo momentu, t. y. prieš projektui įvykstant, tiesiog nėra duomenų, pagrindžiančių ar paneigiančių projekto aktualumą. Tad kaip validžius projektinės veiklos paraiškų kokybinius vertinimo kriterijus galima įvardinti tik A ir C.

Esamų LKT KRF projektų paraiškų kokybinio vertinimo kriterijų duomenų vertė ir validumas:

1. **Projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė** – nevalidus kriterijus, nes paraiškos vertinimo momentu nėra duomenų, leidžiančių tai nustatyti.
2. **Projekto idėjos aktualumas ir pagrįstumas** – validus kriterijus, ir sykiu jis atkartoja pirmą kriterijų. Nes remiantis šiuo kriterijumi galima daryti „projekto meninės ir kultūrinės vertės“ prognozes. Jeigu projekto idėja aktuali ir pagrįsta, tai tikėtina, kad ir projektas bus meniškai bei kultūriškai vertingas. Ir atvirkščiai.
3. **Planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai** – validus kriterijus, nes prašoma įvertinti planuojamus rezultatus. Tačiau iš esmės atkartoja antrąjį kriterijų ir nesuteikia papildomos informacijos kokybei įvertinti. Nes aktuali ir pagrįsta projekto idėja savaime suponuoja ir aukštą projekto rezultatų svarbą kultūrai ir meno sričiai. Tačiau šis kriterijus yra svarbus paraiškos atitikimo srities prioritetams aspektu.
4. **Projekto veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas** – nevalidus kriterijus, nes vertinimo metu faktinių šių priemonių įgyvendinimo ir jų rezultatų duomenų nėra. Jeigu būtų vertinamos tik planuojamos veiklos priemonės ar jų kompleksiskumas, tada vertinimas turėtų pagrindą. Kartu šis kriterijus iš esmės atkartoja pirmąjį, nes išplėtotą projekto veiklų sklaidą ir aukštą prieinamumą savaime suponuoja kultūrinės veiklos kokybę.
5. **Projekto veiklų ir rezultatų viešinimas** – nevalidus kriterijus, nes paraiškos vertinimo metu nėra faktinių duomenų, patvirtinančių rezultatus. Paraiškos vertinimo momentu vertinamas tik priemonių planas.
6. **Projekto sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas** – validus kriterijus, nes vertinamas pasirengimas planuojamai veiklai.

37 Iš viešai skelbiamos informacijos nėra aišku, ar atskiri papunkčiai traktuojami kaip atskiri kriterijai.

7. **Projekto vadyba (komanda, jos kompetencija, lėšų pritraukimas, veiklų kalendorius)** – iš dalies validus kriterijus. Projekto vadybą galima įvertinti tik pagal pasiektus projekto rezultatus. Šiuo atveju faktiniai duomenys yra tik komanda, kompetencija, lėšų pritraukimas (esamu momentu) ir veiklų kalendorius (maža duomenų vertė atlikti kokybinį vertinimą). Tuo pat metu šis kriterijus atkartoja 6 kriterijų, nes sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas suponuoja aukštą projekto vadybos lygį.

Tad iš esamų LKT KRF gairėse numatytų projektinės veiklos paraiškų vertinimo 7 kokybinių kriterijų tik 4 yra validūs, o iš jų 2 persidengia, t. y. gaunamos dvi duomenų grupės. Todėl siekiant vertinimo efektyvumo būtina peržiūrėti esamus kriterijus ar juos reformuluoti, kad atitiktų paraiškų kokybinio vertinimo metu egzistuojančius faktinius duomenis.

Kita LKT KRF gairėse pateiktuose kokybinio vertinimo kriterijuose identifikuojama problema – neatsižveliama į atskirų sričių raidos ypatybes ir prioritetus, t. y. visų sričių paraiškos yra vertinamos tais pačiais kokybiniais kriterijais. Tarp vertinimo kriterijų nėra numatyti tokie srities raidai svarbūs aspektai kaip tarptautinis matmuo ir sklaidos kompleksiskumas, į kuriuos būtina atsižvelgti siekiant ne tik vertinimo efektyvumo, bet ir norint kuo efektyviau nukreipti dotacijas.

Kokie kriterijai galėtų būti validūs ir aktualūs tarpdisciplininio meno srities projektinės veiklos kokybiniam vertinimui? Atsižvelgiant į tarpdisciplininio meno srities raidos ypatybes ir esamų projektinės veiklos vertinimo kokybinių kriterijų validumą klausimą, būtų galima išskirti tokias projektinės veiklos kokybinio vertinimo kriterijų grupes:

1. **Projekto idėjos atitikimas srities ir programos tikslams:**
 - 1.1. **Projekto atitikimas finansuojamai sričiai;**
 - 1.2. **Tarptautinis matmuo;**
 - 1.3. **Sklaidos kompleksiskumas.**

Leidžia prioretizuoti projektinės veiklos paraiškas, kuriose numatytos veiklos atitinka finansuojamą sritį; padeda įvertinti projektinės veiklos aktualumą bendrame srities projektinio finansavimo paraiškų kontekste, t. y. išskirti srities raidai aktualiausią projektinę veiklą.

2. **Projekto idėjos meninis ir kultūrinis pagrįstumas** – leidžia įvertinti projekto idėjos meninį ir kultūrinį potencialą.

3. Projekto paraiškos kokybė:

3.1. Informacijos aiškumas, argumentacijos konkretumas ir pateikiamų duomenų tikslumas;

3.2. Sąmatos pagrįstumas.

Leidžia įvertinti ne tik paraiškos kokybę, bet ir paraiškos teikėjo vadybinius gebėjimus. Nes paraiškos kokybė tiesiogiai koreliuoja su pareiškėjo vadybiniais gebėjimais.

2.4. Stebėsenai ir analizei reikalingų duomenų grupės bei pokyčio stebėsenai būtini rodikliai

Atsižvelgiant į užduoties tikslą – projektinės veiklos vertinimo efektyvumą – bei projektinės veiklos kokybinio vertinimo proceso pobūdį, galima išskirti tokias kokybinio vertinimo stebėsenai ir analizei reikalingų duomenų grupes bei pokyčio stebėsenai būtinus rodiklius:

- ekspertų vertinimo balais amplitudės – didelis balų amplitudės svyravimas indikuoja kriterijaus validumo problemą ir / ar mažą kriterijui priskirtų duomenų prieinamumą vertinimo momentu;
- paraiškos vertinimo argumentų pagrįstumas ir aiškumas – rodo kriterijui priskiriamų duomenų mažą entropijos laipsnį;
- ekspertų darbo grupių priimtų vertinimo sprendimų koregavimų skaičius – indikuoja ekspertų darbo kokybę, kuri tiesiogiai susijusi su paraiškų kokybinio vertinimo kriterijais.

3. Literatūra ir šaltiniai

Literatūra

Art Since 1990: Modernism, Antimodernism, Postmodernism, authors Hal Foster, Rosalind E. Krauss, Benjamin H. D. Buchloh, Yve-Alain Bois, Thames and Hudson, 2011.

Buchloh Benjamin H.D., *Neo-Avantgarde and Culture Industry, Essays on European and American Art from 1955 to 1975*, The MIT Press, 2003.

Foster Hal, „What’s Neo about Neo-Avantgarde?“, in: *October*, Vol. 70, 1994 (Autumn). p. 5–32.

Hal Foster, *The Return of the Real. The Avant-Garde at the End of the Century*, The MIT Press; Fourth Printing edition, 1996.

Gambickaitė Danutė, „Tarpdiscipliniškumo kapinynuos“, in: *7 meno dienos*, Nr. 17 (939), 2011 04 29, http://archyvas.7md.lt/lt/2011-04-29/tarp_disciplinu/tarpdiscipliniskumo_kapinynuos.html.

Gulbinas Giedrius, *Socialinės kritikos kaita Lietuvos šiuolaikiniame mene XX–XXI a. sandūroje: ideologinės ir epistemologinės implikacijos*, Daktaro disertacija: VDA, 2018.

Kreivyte Laima, „Instrukcija: tarpdisciplininis menas“, in: *7 meno dienos*, Nr. 935 (13), 2011 04 01, http://archyvas.7md.lt/lt/2011-04-01/tarp_disciplinu/instrukcija_tarpdisciplininis_menas.html;

Michelkevičius Vytautas, „Tarpdisciplininis menas“, in: Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2016 06 03, <https://www.vle.lt/Straipsnis/tarpdisciplininis-menas-94114>.

Pankūnaitė Birutė, *Ką slepia terminai. LTMKS paroda „Tarpdiscipliniškumo kapinynuos(?)“ Jono Meko vizualiųjų menų centre*, in: *7 meno dienos*, 2013 11 01, Nr. 40 (1054), https://www.7md.lt/tarp_disciplinu/2013-11-01/Ka-slepia-terminai;

Sociologijos teorijos, sud. Vylius Leonavičius, Zenonas Norkus, Artūras Tereškinas, VDU, 2005.

Šapoka Kęstutis, *Keletas pastabų apie tarpdisciplininį meną*, in: *Naujasis židinys- Aidai*, 2010, Nr. 9–10.

Trilupaitytė Skaidra, *Tarpdiscipliniškumo politika?*, in: *7 meno dienos*, Nr. 937 (15), 2011-04-15, http://archyvas.7md.lt/lt/2011-04-15/tarp_disciplinu/tarpdiscipliniskumo_politika.html;

Trilupaitytė Skaidra, „XX a. pabaigos kultūros karai ir posovietinio dailės gyvenimo lūžiai“, in: *Pažymėtos teritorijos*, sudarytojos Rūta Goštautienė, Lolita Jablonskienė, Vilnius: Tyto alba, 2005, p. 43–69.

Tumpytė Dovilė, „Aktualiojo meno raktažodžiai: tarpdiscipliniškumas, medijos ir reliacinė estetika“, in: *Balsas.cc*, 2005 10 17, <http://balsas.cc/aktualiojo-meno-rakta zodziai/>.

Šaltiniai

Latvijos kultūros kapitalo fondas interneto tinklalapis – <http://www.vkkf.lv>.

Estijos kultūros rėmimo fondo interneto tinklalapis – <https://www.kulka.ee>.

Anglijos kultūros tarybos 2010–2020 m. veiklos strategija – <https://www.artscouncil.org.uk/exploring-value-arts-and-culture/quality-metrics#section-1>.

Lietuvos kultūros tarybos tinklalapis – <https://www.ltkk.lt>.

Estijos kultūros rėmimo fondo 2019 m. metinė ataskaita, https://meedia.kulka.ee/files/Kultuurkapital_majandusaasta%20aruanne%202019.pdf.

Latvijos kultūros kapitalo fondo 2019 m. metinė ataskaita, <http://www.vkkf.lv/fails.php?fid=837>.

Santrauka

Tarpdisciplininio meno srities apibrėžimas

Tarpdisciplininis menas – profesionali meninė veikla, kuri grindžiama ne tik raiškos ypatybėmis (sritis, medija, technika ir pan.), bet aktyviu ir įvairiapusiškai kritišku santykiu tiek su meno raidos istorija, tiek su socialiniu kontekstu, o kūrybinės veiklos rezultatai nėra siejami tik su konkrečiai meno rūšiai priskiriamomis raiškos priemonėmis ir būdais. Tarpdisciplininiam menui būdinga plati variacija tiek meno šakomis ir technikomis, tiek ir skirtingų meno rūšių bei aukštosios ir populiariosios kultūros formomis. Dėl idėjinių nuostatų ir kūrybinės veiklos principų sąsąukos su postmoderniomis socialinės filosofijos idėjomis ir kultūros antropologijos principais tarpdisciplininis menas dar vadinamas postmoderniu menu, postmodernia daile, šiuolaikiniu menu ar šiuolaikine daile.

Tarpdisciplininio meno srities veiklų sąrašas

- Kūrinių įgyvendinimas (prodiusavimas);
- Kūrybos sklaida ir komunikavimas (parodos, peržiūros, pristatymai, katalogų leidyba ir kt.);
- Refleksijos ir tyrimai (konferencijos, kritika, apžvalgos, teorija, kt. ir su tuo susijusi leidybinė veikla);
- Edukacinės programos, skirtos auditorijos plėtrai ir prieinamumui didinti (knygos, albumai, ekskursijos, paskaitos, susitikimai, viešos diskusijos, peržiūros, kūrybinės dirbtuvės ir kt.);
- Profesionalų lavinimas ir kvalifikacijos kėlimas (aukštesnės pakopos studijos, rezidencijos, kūrybinės stovyklos, seminarai ir kt.).

Tarpdisciplininio meno srities produktų ir paslaugų sąrašas

I. Kūriniai

1. Tarpdisciplininio meno kūrinys – profesionalaus menininko ar menininkų grupės pasirinktu būdu ir raiškos priemonėmis įgyvendintas kūrybinis sumanymas, atliepiantis tarpdisciplininio meno sampratos principus. Atsižvelgiant į kūrybinės veiklos organizavimo pobūdį, kūriniai gali būti dar skirstomi į *prodiusuotus*, konkretaus projekto organizatorių, parodos kuratorių ar kitų užsakovų inicijuotus, ir *neprodusuotus*, menininko iniciatyva sukurtus ir neskirtus konkrečiai parodai, projektui ar užsakovui.

II. Sklaida:

2. Tarptautinė grupinė paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.;
3. Grupinė vietos autorių paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.;
4. Užsienyje pristatoma personalinė paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.;
5. Lietuvoje pristatoma personalinė paroda-projektas, turintis išplėtotą sklaidos priemonių programą: parodą, parodos katalogą, edukacinius ar mokslinius renginius ir kt.;
6. Tarpdisciplininio meno reiškiniui, parodai ar menininkui skirta monografija, katalogas ar gyvenimo katalogas (*catalogue raisonné*);
7. Tarpdisciplininio meno reiškiniui, parodai ar menininkui skirtas straipsnis: teorinis, analitinis, kritinis;
8. Tarpdisciplininio meno produkto (kūrinio, parodos, leidinio) aprašymas ir įvertinimas – apžvalginis straipsnis, recenzija, reportažas.

III. Srities profesionalų kūrybinių kompetencijų lavinimas:

9. Konferencija – tarptautinis ar vietinis renginys, skirtas srities profesionalams, kuriame dalinamasi kūrybinių ir teorinių tyrimų rezultatais;
10. Seminaras, renginys skirtas srities profesionalams konkretaus tarpdisciplininio meno reiškinių problematikai nagrinėti;
11. Kūrybinė stovykla, srities profesionalams skirtas renginys, kurio tikslas – idėjų ir minčių mainai, kontaktų mezgimas ar kūrybinis bendradarbiavimas;
12. Aukštesnės pakopos studijos užsienio menų akademijoje ar universitete.

Tarpdisciplininio meno srities raidos apibrėžimas

Tarpdisciplininio meno srities raida yra kompleksinis procesas, kurį vertinant būtina atsižvelgti tiek teorinius, tiek istorinius, tiek socialinius dabarties veiksnius.

Pagrindiniai veiksniai, lemiantys tarpdisciplininio meno srities raidą:

- **Tarpdisciplininio meno samprata: teorinės ir istorinės prielaidos.**
Nuo sampratos priklauso srities kūrybinių procesų pobūdis ir kryptys.
(Tarpdisciplininio meno samprata, suprantama siaurąja prasme, dailės teorijoje apibrėžiama kaip kūrybinė veikla grindžiama postmodernių socialinių teorijų idėjomis bei metodologinėmis sąsąukomis su kultūros antropologija. Plačiąja prasme suvokiamas tarpdisciplininis menas yra meninė praktika, grindžiama įvairių meno rūšių ir raiškos būdų ar technikų jungimu.)
- **Švietimo sistema** (srities profesionalų rengimas). Švietimo sistemos efektyvumas yra bene svarbiausia prielaida srities raidos dinamikai. Nuo švietimo sistemos efektyvumo priklauso srities profesionalų kompetencija ir srities konkurencingumas tiek nacionaliniame, tiek tarptautiniame lygmenyje.
- **Institucijų tinklas.** Galerijų, muziejų ir kt. organizacijų, orientuotų į tarpdisciplininio meno sklaidą, kiekybinė dinamika yra vienas iš pagrindinių sklaidos intensyvumą bei srities kultūrinę reikšmę indikuojančių veiksnių.
- **Kultūros rėmimo politika.** Kadangi pastaruosius 20 metų pagrindiniu srities kūrybinių veiklų finansavimo šaltiniu išlieka valstybės dotacijos (tikėtina, kad ši tendencija mažai keisis ir ateityje), valstybės dotacijų apimtis yra reikšmingas veiksnys, nuo kurio smarkiai priklauso ir srities kūrėjų bei projektinės veiklos intensyvumas.
- **Kūrėjų aktyvumas.** Kiekybinis kriterijus, parodantis srities profesionalų veiklų intensyvumo tendencijas, srities dinamikos indikacija. Matuojamas srities kūrėjų indidaulių
- **Projektinės veiklos aktyvumas.** Kiekybinis kriterijus, parodantis srities institucijų aktyvumo tendencijas, bei srities dinamikos indikacija, leidžianti vertinti srities reikšmę nacionaliniame lygmenyje.
- **Tarptautinio bendradarbiavimo intensyvumas.** Kokybinis aspektas, leidžiantis vertinti srities profesionalų konkurencingumą tarptautiniame lygmenyje.
- **Kultūrinė reikšmė.** Srities indėlis į kultūros plėtojimą nacionaliniame lygmenyje, t. y. santykinė srities veiklų apimtis, jei lygintume su kitomis sritimis.

Tarpdisciplininio meno srities projekto apibrėžimas

Tarpdisciplininio meno srities projektinė veikla – srityje dirbančių profesionalų menininkų, menotyrininkų, kritikų, kuratorių kūrybinių sumanymų įgyvendinimas ir sklaida, orientuota į kultūros bei srities raidos dinamiką ir kokybę.

Tarpdisciplininio meno srities raidos vertinimo kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Kūrėjų aktyvumas	Kūrėjai, teikę paraiškas LKT stipendijoms (edukacinėms ir individualioms) tarpdisciplininio meno srityje.	Metinis kūrėjų, teikusių paraiškas, skaičius
2.	Projektinės veiklos intensyvumas (paraiškos)	Bendras srities projektinės veiklos daliniam finansavimui LKT teiktas paraiškų skaičius.	Metinis paraiškų skaičius
3.	Projektinės veiklos intensyvumas (ekonominė apimtis)	Vidutinė projektinės veiklos ekonominė apimtis. Leidžia (netiesiogiai) per kiekybinę analizę daryti prielaidą apie srities projektinių veiklų kokybinę kaitą.	Metinis projektinės veiklos paraiškoje prašomos sumos vidurkis
4.	Institucijų, kurių veikla orientuota į tarpdisciplininio meno skaidą, tinklo plėtra	LKT projektiniam finansavimui paraiškas teikiančių atskirų organizacijų skaičius.	Metinis paraiškas teikusių organizacijų skaičius
5.	Sklaidos intensyvumas (įgyvendintų projektų skaičius)	LKT iš dalies finansuotų srities projektų skaičius.	Metinis iš dalies finansuotų projektų skaičius
6.	Sklaidos intensyvumas (sklaida žiniasklaidoje)	Bendras žiniasklaidos pranešimų, anonsuojančių ar reflektuojančių iš dalies LKT finansuojamus ir projekto vykdytojų įgyvendinamus srities projektus, skaičius.	Metinis žiniasklaidos pranešimų skaičius
7.	Sklaidos intensyvumas (vartotojai)	LKT iš dalies finansuojamų srities projektų-renginių lankytojų skaičius.	Metinis lankytojų skaičius
8.	Tarptautinio bendradarbiavimo intensyvumas	LKT iš dalies finansuotų srities projektų ir stipendijų, kurių veiklos yra orientuotos į tarptautinį bendradarbiavimą ar sklaidą užsienyje, skaičius.	Metinis projektų ir stipendijų skaičius

Tarpdisciplininio meno srities raidos rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Kūrėjų aktyvumas	Pastarųjų metų paraiškas teikusių kūrėjų skaičius > ankstesnių metų paraiškas teikusių kūrėjų skaičius.	Skirtumas
2.	Projektinės veiklos intensyvumas (paraiškų skaičius)	Pastarųjų metų srities paraiškų skaičius > ankstesnių metų srities paraiškų skaičius.	Skirtumas
3.	Projektinės veiklos intensyvumas (ekonominė apimtis)	Vidutinė pastarųjų metų srities paraiškų prašoma suma > vidutinė ankstesnių metų srities paraiškų prašoma suma.	Skirtumas
4.	Institucijų tinklas	Pastarųjų metų paraiškas teikusių organizacijų skaičius > ankstesnių metų paraiškas teikusių organizacijų skaičius.	Skirtumas
5.	Sklaidos intensyvumas (įgyvendintų projektų skaičius)	Pastarųjų metų iš dalies finansuotų projektų skaičius > ankstesnių metų iš dalies finansuotų projektų skaičius.	Skirtumas
6.	Sklaidos intensyvumas (žiniasklaidos pranešimų skaičius)	Pastarųjų metų bendras žiniasklaidos pranešimų skaičius > ankstesnių metų bendras žiniasklaidos pranešimų skaičius.	Skirtumas
7.	Sklaidos intensyvumas (vartotojai)	Pastarųjų metų bendras renginių lankytojų skaičius > ankstesnių metų bendras renginių lankytojų skaičius.	Skirtumas
8.	Tarptautinis bendradarbiavimas	Pastarųjų metų iš dalies finansuotų projektų ir stipendijų, kurių veiklos yra orientuotos į tarptautinį bendradarbiavimą ar sklaidą užsienyje, skaičius > ankstesnių metų iš dalies finansuotų projektų ir stipendijų, kurių veiklos yra orientuotos į tarptautinį bendradarbiavimą ar sklaidą užsienyje, skaičius.	Skirtumas

Tarpdisciplininio meno srities projekto vertinimo kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Projekto idėjos atitikimas finansuojamai sričiai	Planuojamų projektinių veiklų atitikimas kūrybinės veiklos sričiai ir finansuojamos programos prioritetams.	15 %
2.	Projekto idėjos meninis ar kultūrinis aktualumas	Projekto idėjos aktualumas bendrame paraiškų kontekste.	25 %
3.	Sklaidos kompleksškumas	Planuojamų sklaidos priemonių apimtis.	25 %
4.	Planuojamų veiklų tarptautinis matmuo	Tarptautinio bendradarbiavimo apimtis.	15 %
5.	Paraiškoje pateiktos informacijos aiškumas ir argumentacijos konkretumas	Pateiktos informacijos kokybė.	10 %
6.	Projekto sąmatos tikslumas bei pagrįstumas	Pateiktos informacijos kokybė	10 %

Tarpdisciplininio meno srities projekto rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Tarptautinis matmuo	Projektinė veikla, kurioje numatytas tarptautinis bendradarbiavimas (koorganizavimas, kūrėjų iš užsienio dalyvavimas projektinėse veiklose Lietuvoje ar Lietuvos kūrėjų dalyvavimas projektinėse veiklose užsienyje).	Taip / Ne. Jeigu taip, kokia tarptautinio bendradarbiavimo kokybė, pvz., ar kultūriškai reikšmingi užsienio partneriai?
2.	Sklaidos kompleksiskumas	Visuma projekte numatytų sklaidos priemonių (kūrinių įgyvendinimas, paroda, katalogas, kt. leidiniai, edukacinė programa, tyrimai ir kt.), kuriais pristatoma srities profesionalų kūrybinė veikla.	Sklaidos priemonių kiekis (paroda / pristatymas, parodą lydintys leidiniai, edukaciniai renginiai ir t. t.) ir apimtis (parodų / pristatymų kiekis (pvz., keliaujanti paroda), pristatomų kūrinių skaičius, leidinio pobūdis (lankstukas, katalogas ar kt.), edukacinių renginių pobūdis (ar tik viešos paskaitos, ar tik ekskursijos, ar tik susitikimas su autoriais ir pan.)
3.	Kultūrinė reikšmė	Kultūrinės bendruomenės įsitraukimas, išreikštas dalyvavimo ir citavimo intensyvumu.	Projekto dalyvių skaičius, paminėjimai žiniasklaidoje
4.	Visuomeninė reikšmė	Projekto sklaidos aprėptis (prieinamumas).	Lankytojų / žiūrovų skaičius

